

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Спілкування є найважливішою частиною людського життя, а відтак, і частиною культури. У процесі спілкування дитина пізнає світ, що її оточує, засвоює і створює культурні й загальнолюдські цінності, адже саме у процесі спілкування з іншими особистість набуває ці цінності, які й визначають сенс її життя. Комунікації дозволяють особистості пізнати свій внутрішній світ, своє «Я», в процесі комунікації дитина набуває певного досвіду.

У Національній доктрині розвитку освіти України, Базовому компоненті дошкільної освіти, Законі України «Про дошкільну освіту», передбачається модернізацію дошкільної освіти, використання ефективних форм, методів, засобів і методики навчання дітей рідній мові, формування у них комуникативної та мовленнєвої компетентності, опанування всіх видів мовленнєвої діяльності та набуття певного соціального досвіду дошкільниками.

Дошкільний вік – це період активного засвоєння дитиною мови, становлення й розвитку всіх сторін мовлення: фонетичної, лексичної, граматичної, зв'язного мовлення, засвоєння його виразності та образності (А. Богуш, К. Крутій, Т. Піроженко та ін.). Крім того, повноцінне оволодіння мовою в дошкільному віці – необхідна умова вирішення завдань розумового, естетичного, духовно-морального виховання, засвоєння культури свого народу, національних та загальнолюдських цінностей у максимально сензитивний період розвитку (В. Бондар, В. Синьов, Є. Соботович, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.).

Проведений теоретичний аналіз наукової літератури засвідчив, що формування та закономірності становлення основ комуникативної культури особистості порушувалась у працях науковців: А. Богуш, Л. Виготського, Н. Гавриш, І. Костюка, К. Крутій, А. Куліш, О. Леонтєва, А. Леушиної, О. Степанова, О. Скрипченка, О. Федій.

Термін комунікація дослідниками різних наукових і професійних сфер дефініюється по-різному.

На думку професора Г. Почепцова, комунікацію можна розглядати як інтенсифікацію наявних комуникативних інтенцій, їх перехід у більш технологічну форму, під якою розуміють досягнення прогнозованого результату на відміну від випадкового процесу [5, с. 15].

Професор-філолог Ф. Бацевич розглядає комунікацію, як «смісловий та ідеально-змістовий аспект соціальної взаємодії; обмін інформацією в різноманітних процесах спілкування» [1, с. 33].

Комунікація як складова спілкування людей, як зазначає у своїй праці Н. Бутенко [2], характеризується певними особливостями:

- інформація не тільки передається, але й формується, уточнюється і розвивається;
- кожен із тих, хто спілкується, займає активну позицію у взаємодії;
- для передачі інформації використовуються певні засоби спілкування, тобто способи кодування, передачі, переробки і розшифровки змісту спілкування;
- для спілкування використовується система вербальних і невербальних засобів передачі інформації;
- в умовах людської комунікації можуть виникати специфічні комунікативні бар'єри, що носять соціальний чи психологічний характер.

Мовленнєва комунікація – це процес, який ґрунтується на плануванні мовленнєвих дій та виборі оптимальних способів досягнення цілей комунікації. У старшому дошкільному віці формування комунікації відбувається інтенсивно і набуває різних нових форм як у відносинах дітей з дорослими, так і в міжособистісній взаємодії дітей.

Формування комунікативних актів у дошкільному віці складається не лише як процес становлення форм і засобів взаємодії дитини з оточенням, в якому віддзеркалені новоутворення емоційно вольової, когнітивної, особистісної сфери людини як суб'єкта спілкування, але й як процес формування мовленнєвих умінь та навичок дитини.

Т. Піроженко виділяє такі чинники комунікативно мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку: актуалізація особистісних новоутворень: потреб, мотивів спілкування з дорослими і ровесниками, емпатійних якостей, що опосередковують комунікативну діяльність дитини в процесі її взаємодії з навколишнім світом; стиль взаємин педагога з вихованцями [4].

Натомість, Н. Гавриш у своїх працях вказує на такі детермінанти розвитку мовлення, як потреба у спілкуванні, зразки мовлення (створення мовленнєвого середовища), фактичний матеріал [3].

Отже, проаналізувавши різні погляди на чинники розвитку мовлення, спілкування та комунікативно мовленнєвого розвитку доцільно зробити висновок, що найважливішими чинниками, які детермінують комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника, є складна система взаємозалежностей компонентів сімейного благополуччя та соціального середовища, в якому розвивається дитина, типу родинного спілкування, особливостей педагогічного процесу закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні. Київ : КНЕУ, 2004. 383 с.
3. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання // Дошкільнє виховання. 2003. № 7. С. 12–14.
4. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
5. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации. Київ : Ваклер, 2001. 656 с.